GEMEENTE
Stadskanaal

OPINIEREND

Raadscommissie : 1 november 2021

Voorstelnr. : Z-21-082081/D/21/226440

Onderwerp : **Vang maatregelenplan 2022-2025**

Stadskanaal, 15 oktober 2021

Bespreekpunten
Het VANG maatregelenplan 2022-2025, met daarin 7 maatregelen, opiniërend behandelen.

Aan de raad

Inleiding
Meer afvalscheiding en minder restafval in 2020. Dat was de ambitie van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, NVRD en Rijkswaterstaat. Landelijk waren hiervoor twee doelstellingen geformuleerd (75% bronscheiding en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar). Ook de gemeente Stadskanaal had de doelstellingen overgenomen. Voor onze gemeente betekende dat een reductie van 68 kg restafval per inwoner (van 168 kg naar 100 kg) en een toename van het scheidingspercentage van circa 19% (van circa 56% naar 75%), te bereiken in 2020.

Om de doelstellingen te kunnen bereiken zijn we afhankelijk van onze inwoners. Zij zijn de bepalende factor. Zij bieden het afval aan en van hen wordt verwacht dat zij bijdragen aan het verminderen van de hoeveelheid restafval en het realiseren van een hoger scheidingspercentage.

Met de start van afvalcampagne "Afval scheiden, goed bezig" en de ingevoerde maatregelen is sinds eind 2018 geprobeerd de doelstellingen te halen.

In mei 2021 heeft u de raad een tussenevaluatie VANG aangeboden, met daarin de behaalde resultaten over de periode 1 januari 2019 t/m 31 december 2020. Uit de tussenevaluatie blijkt dan de beide VANG-doelstellingen niet zijn gehaald. Met 139 kg/inwoner in 2019 en 151 kg/inwoner in 2020 zitten we daar, zoals bekend nog ver van af. Wel hebben we ten opzichte van de te reduceren hoeveelheid van 168 kg/inwoner een reductie gehaald van de jaarlijkse hoeveelheden restafval.

Op basis van het inwoneraantal (circa 31.700) mag er maximaal nog 3.170 ton restafval zijn. Dat komt overeen met maximaal 49 ton restafval per inzameldag. Het gemiddelde gewicht van een inzameldag lag in die periode tussen de 68 en 71,5 ton. Deze hoeveelheid moet dus met circa 20 ton per inzameldag omlaag.

Doordat de hoeveelheid restafval onvoldoende is gedaald is het scheidingspercentage ook niet gestegen tot de gewenste 75%.

De inzet van maatregelen en aanvullende maatregelen blijft nodig om de VANG-doelstellingen te kunnen halen. Daarom hadden we een notitie opgesteld met daarin een aantal scenario's met maatregelen waarvan we denken dat deze meer kunnen bijdragen aan het behalen van de doelstellingen.

De scenario's richten zich, kort samengevat, op:

1. Scenario 1 Wijzigingen op het afvalbrengstation
2. Scenario 2 Meer aandacht voor specifieke afvalstromen
3. Scenario 3 Betere scheiding en verminderen van grof huishoudelijk afval
4. Scenario 4 Ontmoedigen aanbieden restafvalcontainer en stimuleren aanbieden meer gft-afval
5. Scenario 5 Maatregelen van andere gemeenten

In de raadscommissie van 21 juni 2021 is de notitie met de scenario's opiniërend behandeld. Ons voorstel was om de scenario's 1 t/m 4, na behandeling in de raadscommissie, verder uit te werken tot een maatregelenplan voor 2022 en verder. Dit maatregelenplan, dat zeven maatregelen bevat, is gereed en kan worden besproken.

Beoogd effect
Instemming krijgen voor het mogen uitvoeren van de voorgestelde maatregelen uit de verschillende scenario's. In het maatregelenplan VANG 2022-2025 worden zeven maatregelen voorgesteld om alsnog de VANG-doelstellingen te bereiken. De maatregelen hebben, in hoofdlijn, betrekking op meer communicatie en voorlichting, in het bijzonder de jeugd is hierbij een belangrijke doelgroep. Daarnaast richten we ons op de tarieven, verhoging van tarieven op het afvalbrengstation en lediging van de restafvalcontainer. Omdat er heel veel afval op het afvalbrengstation wordt gebracht willen we kijken of we daar nog beter het afval kunnen scheiden en of we bepaalde afvalstromen kunnen reduceren. Ook willen we kijken naar een aantal maatregelen die in andere gemeenten met succes zijn toegepast. De "nieuwe" maatregelen moeten leiden tot een betere scheiding en meer reductie van het restafval en dat daarmee de twee VANG-doelstellingen van maximaal 100 kg restafval per inwoner en aan afvalscheiding van 75% wel worden gehaald.

Argumenten
In het maatregelenplan staan maatregelen waarvan we denken dat deze kunnen bijdragen aan het alsnog halen van de VANG-doelstellingen. Ruim 1.600 ton aan afvalstromen wat niet in het restafval thuishoort zal moeten worden omgebogen naar de inzamelvoorzieningen die speciaal voor die stromen zijn ingericht, zoals de gft-container, de pmd-zak, de glas- en textielbak, oud papier en kartoninzameling, en afvalstromen voor het afvalbrengstation, etc.

Dit denken we te kunnen bereiken met de volgende maatregelen:

<u>Scenario 1 (wijzigingen op het afvalbrengstation)</u>
We vinden de dekkingsgraad te laag (circa 30%) en ten opzichte van omliggende gemeenten is ons tarief van € 6,00 erg laag.
Ter vergelijking de tarieven van omliggende gemeenten:
Pekela: € 10,00 per m^3 met daarnaast 2 'gratis' munten voor 1 m3 per munt;
Veendam: starttarief van € 5,00 na 0,5 m3 € 10,00 per extra m3;
Westerwolde: personenauto € 5,00, aanhanger met 2 wielen € 10,00, aanhanger met 4 wielen, tot 3 meter € 17,50, aanhanger met 4 wielen 3 meter of langer € 30,00;
Borger-Odoorn: € 0,15 per kilogram.

Door ons lage tarief bestaat de indruk dat mensen uit andere gemeenten grof huishoudelijk afval brengen bij ons afvalbrengstation. We schatten dit percentage op 5-10% (circa 125 – 250 ton).

Daarom willen we het tarief van € 6,00 wijzigen en vervangen door, afhankelijk van de hoeveelheid afval, drie nieuwe tarieven en een vierde tarief invoeren voor het brengen van tuinafval.
Tarief 1: € 12,00 tot 2 m3 per keer;
Tarief 2: € 24,00 tot 4 m3 per keer;
Tarief 3: € 5,00 een kofferbak (vol) per keer (voor inwoners die met kleine hoeveelheden komen);
Tarief 4: € 5,00 tuinafval tot 4 m3 per keer.

Maatregel 1 (scenario 1)
Het bedrag van € 6,00 voor het brengen van de te betalen afvalstromen grof huishoudelijk afval te wijzigen en vier nieuwe tarieven in te voeren:
Tarief 1: € 12,00 tot 2 m3 per keer;
Tarief 2: € 24,00 tot 4 m3 per keer;
Tarief 3: € 5,00 een kofferbak (vol) per keer (voor inwoners die met kleine hoeveelheden komen);
Tarief 4: € 5,00 tuinafval tot 4 m3 per keer.

Daarmee zijn de tarieven meer in lijn met de tarieven die in de omliggende gemeenten worden gehanteerd en zijn de inkomsten hoger. Het dekkingspercentage zal dan circa 60% worden. Tevens hopen we dat mensen die niet in de gemeente Stadskanaal wonen geen afval meer naar ons afvalbrengstation brengen. De meer inkomsten worden geraamd op circa € 150.000,--. De extra inkomsten geven een verlaging van de afvalstoffenheffing van circa € 10,00 op de afvalstoffenheffing. De tarieven zullen dan moeten worden verwerkt in de "Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing 2022".

In scenario 1 is ook genoemd het verbeteren van de toegangscontrole en registratie. Deze maatregel moet leiden tot minder afval op het afvalbrengstation. De kosten van een toegangszuil i.c.m. een slagboom worden geraamd op € 15.000,00. Voor dit systeem kan gebruik worden gemaakt van toegangspasjes (deze kosten € 2,50 per stuk). De beheerkosten van het systeem bedragen € 500,00 per maand. Optioneel kan er gebruik worden gemaakt van een afsprakenmodule van € 4.000,00. We denken dat dit systeem kostenneutraal kan worden ingevoerd vanwege minder afval en daardoor minder verwerkingskosten.

Maatregel 2 (scenario 1)
Onderzoeken of het verbeteren van de toegangscontrole en registratie kostenneutraal kan worden ingevoerd.

Scenario 2 Meer aandacht voor specifieke afvalstromen
Scenario 2 richt zich op het weer meer aandacht besteden aan specifieke afvalstromen. We willen met betrekking tot het scheiden van afval de doelgroepen, zoals inwoners, scholieren, (sport)verenigingen en bedrijfsleven meer betrekken door communicatie en voorlichting meer gebieds- en doelgroepgericht plaats te laten vinden. Educatie is ook een heel belangrijk, daarom zal hier ook de nodige aandacht moeten zijn voor afvaleducatie voor leerlingen van de basisschool (afval scheiden begint bij de jongste kinderen, dus de basisschool).

Maatregel 3 (scenario 2)
Scenario 2 uitvoeren door onder andere inzet van onze wijk- en dorpscoördinatoren en gebruik te maken van middelen die ons daarbij kunnen ondersteunen zoals het Platform Digitale democratie, ondersteuning door de NVRD (Nederlandse Vereniging van Reinigings- en afvalverwijderings Deskundigen) of het uitvoeren van een tevredenheidsonderzoek met betrekking tot het onderwerp afval. Voor de educatie op scholen is les- en/of voorlichtingsmateriaal nodig. Dit zal gekocht of ontwikkeld moeten worden en brengt kosten met zich mee. Onze afvaladviseur kan dan op de scholen gastlessen over afval geven.

Voor scenario 2 is structureel budget nodig voor communicatie en voorlichting. Dit bedrag ramen we op € 2,00 per huishouden. Daarmee hebben we een budget van circa € 28.000,00. Dit betekent een verhoging van de afvalstoffenheffing met € 2,00.

Scenario 3 Betere scheiding en verminderen van grof huishoudelijk afval
Scenario 3 heeft betrekking op het beter scheiden en verminderen van hoofdzakelijk grof huishoudelijk afval op het afvalbrengstation. Door deze afvalstroom beter te scheiden, door herbruikbare goederen, AEEA, bouwmaterialen en hout er vooraf uit te halen, of te voorkomen (door voorlichting) hoeft minder afval afgevoerd te worden als duur te verwerken grof huishoudelijk afval.

Hier moet verbetering mogelijk zijn. Voor dit onderdeel zouden we nauwer willen samenwerken met Wedeka kringloop en milieu. We verwachten door lagere kosten van de verwerking van het grof huishoudelijk afval scenario 3 kostenneutraal uitgevoerd zou moeten kunnen worden.

Maatregel 4 (scenario 3)
Onderzoeken of het verbeteren van de scheiding en verminderen van het grof huishoudelijk afval kostenneutraal kan worden ingevoerd.

Scenario 4 Ontmoedigen aanbieden restafvalcontainer en stimuleren aanbieden meer gft-afval
Scenario 4 heeft betrekking op het ontmoedigen van het aanbieden van de restafvalcontainer en het stimuleren van het aanbieden van gft afval.

We denken minder restafval te krijgen door het ontmoedigen van het aanbieden van de restafvalcontainer door het huidige tarief van € 5,75 voor het ledigen van een 240 liter restafvalcontainer te verhogen met € 0,50 naar € 6,25 en het huidige tarief van een 140 liter ook te verhogen met € 0,50, van € 4,00 naar € 4,50. Met het doorvoeren van de verhoging van het ledigingstarief hopen we dat er minder restafval wordt aangeboden, dus daalt richting 100 kg/inwoner en er meer wordt gescheiden en daardoor het scheidingspercentage stijgt richting 75%.

Maatregel 5 (scenario 4)
Het huidige tarief van € 5,75 voor het ledigen van een 240 liter restafvalcontainer verhogen met € 0,50 naar € 6,25 en het huidige tarief van een 140 liter restafvalcontainer ook te verhogen met € 0,50, van € 4,00 naar € 4,50.

Over het gft-afval zijn tijdens de behandeling in de raadscommissie verschillende opmerkingen gemaakt, zoals het gratis laten legen van de container, de plaatsing van gft-containers bij de hoogbouw, specifieke acties voor de hoogbouw.

Deze inbreng is heel waardevol, immers de hoeveelheid gft-afval in het restafval is berekend op ruim 1.000 ton. Echter hebben de genoemde opties de nodige financiële consequenties. Bij gratis lediging moeten de volledige kosten van inzameling en verwerking in het vaste deel van de afvalstoffenheffing. Omdat we diftar gemeente zijn zal dan ook de inzameling van gf(t)afval bij de hoogbouw geregistreerd moeten plaatsvinden wat hoge kosten met zich meebrengt voor de te plaatsen containers en registratiesysteem.
Op dit moment worden met Pre Zero (voorheen SUEZ) in SOZOG-verband gesprekken gevoerd over alternatieve mogelijkheden voor de verwerking van het afval uit de hoogbouw van de SOZOG-gemeenten. Wellicht biedt dit kansen voor het restafval van de hoogbouw.

Wat betreft het stimuleren van het aanbieden van meer gft-afval is nader onderzoek gewenst.

Maatregel 6 (scenario 4)
Het stimuleren van het aanbieden van gft-afval nader onderzoeken en in een nader voorstel op terugkomen.

Scenario 5 (Maatregelen van andere gemeenten)
Maatregelen die andere gemeenten hanteren of hebben ingevoerd en die hebben bijgedragen tot betere resultaten als het gaat om het reduceren van restafval of het halen van een hoger scheidingspercentage.
In dit scenario zijn genoemd:

1. Diftar op gewicht
2. Geen tarief per lediging van de gft-container
3. Voedselfiets voor de hoogbouw
4. Oud papier: Optimalisering communicatie met inzamelende verenigingen, scholen en kerken
5. Glas: bijplaatsen glasbak
6. Textiel: bijplaatsen textielcontainer of extra inzamelroute textiel
7. Inzamelen specifieke afvalstromen met de BEST-tas (Boeken, Elektrische apparaten, Speelgoed en Textiel

8. Luiers: de gescheiden inzameling van luiers kan, indien hiervoor een goede verwerkingsmogelijkheid komt en deze qua verwerkingsprijs kan concurreren met de verwerking van restafval (in het noorden is die mogelijkheid voor luierverwerking er nog niet) is dit een interessante optie.

Door verschillende raadsfracties is aangegeven om de maatregelen van scenario 5 in het maatregelenplan te betrekken.

Diftar op gewicht heeft gezien de grote veranderingen die moeten plaatsvinden niet onze voorkeur.
Het ledigen van de gft-container zonder daar meer een ledigingstarief voor te vragen maar de kosten van de inzameling en verwerking van het gft-afval ten laste te brengen van het vaste deel van de afvalstoffenheffing werken we uit in maatregel 6.

Maatregel 7 (scenario 5)
De maatregelen 3 t/m 8 genoemd in scenario 5 nader onderzoeken en indien een maatregel kansrijk is voor onze gemeente deze aan de raad ter besluitvorming voorleggen.

Aanpak/uitvoering/voortgang
Na de opiniërende behandeling van de voorgestelde maatregelen 1 t/m 7 uit het VANG maatregelenplan 2022-2025 in de raadscommissie kan een voorstel worden gemaakt waarin de raad wordt voorgesteld in te stemmen met de maatregelen uit het VANG maatregelenplan 2022-2025.
Dit raadsvoorstel zal uiterlijk in de raadsvergadering van december 2021 behandeld dienen te worden.

Communicatie
Het streven is om met de aanvullende maatregelen de doelstellingen alsnog te halen. Communicatie en voorlichting blijven ook de komende tijd erg belangrijk en moeten we hier op adequate wijze blijven inzetten. Vooral de schoolgaande jeugd is hierbij een belangrijke doelgroep. De afvaladviseur kan in de communicatie en voorlichting een belangrijke rol spelen.

Kosten, baten, dekking en subsidies
In de notitie scenario's VANG hebben we berekend dat vanwege scenario 0 met daarin beschreven: de inzet van de afvaladviseur (€ 3,86) en de verwachte hogere verwerkingskosten voor rest-, gft- en houtafval (totaal € 8,04) de afvalstoffenheffing al zou stijgen met € 11,90.

Als wordt ingestemd met maatregel 1 en 3, dan zijn de consequenties voor de afvalstoffenheffing de volgende:
Maatregel 1 (tarieven afvalbrengstation), meeropbrengsten € 150.000,00, verlaging afvalstoffenheffing met € 10,00;
Maatregel 3 (meer aandacht voor specifieke afvalstromen), geraamde kosten € 28.800,00, verhoging afvalstoffenheffing met € 2,00.

Totaal geven deze maatregelen een berekende verlaging van (-/- 10,00 + 2,00 is € 8,00).
De totale financiële consequentie voor de afvalstoffenheffing is dan berekend op € 3,90, zijnde € 11,90 minus € 8,00).

Een ontwikkeling die op dit moment speelt is dat de oud papierprijs weer is gestegen. Dit betekent dat als deze prijs de komende tijd hoog blijft dit zou kunnen betekenen dat wij minder of misschien geen (subsidie)kosten hoeven te betalen. Een eventueel voordeel wordt bij het rekeningresultaat verrekend met de egalisatiereserve Afvalstoffenheffing.

De financiële consequenties voor de begroting 2022 zullen nader worden uitgewerkt in het nog op te stellen raadsvoorstel.

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

de heer K. Sloots
burgemeester

EP/